

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Autor rozprawy: Adam Bochentyn

Promotor rozprawy: prof. UG, dr hab. Mariusz Bogusz

Tytuł rozprawy: Dowód z opinii biegłego w jurysdykcyjnym postępowaniu administracyjnym

Przedmiotem rozprawy jest instytucja dowodu z opinii biegłego w jurysdykcyjnym postępowaniu administracyjnym. Dowód ten w wielu postępowaniach prawnych, w tym w jurysdykcyjnym postępowaniu administracyjnym, stanowi dowód kluczowy dla wyjaśnienia stanu faktycznego sprawy. Zasadniczym powodem podjęcia rozważań na temat dowodu z opinii biegłego w jurysdykcyjnym postępowaniu administracyjnym jest motyw poznawczy oraz usunięcie luki istniejącej w literaturze postępowania administracyjnego. W doktrynie dowód z opinii biegłego w jurysdykcyjnym postępowaniu administracyjnym był przedmiotem rozważań podejmowanych w komentarzach do kodeksu postępowania administracyjnego oraz w ordynacji podatkowej, jak również w artykułach w czasopismach naukowych, rozdziałach w monografiach wieloautorskich oraz monografiach poświęconych postępowaniu dowodowemu. Nie doczekał się natomiast monograficznego opracowania, które kompleksowo systematyzowałoby wiedzę na temat wskazanego środka dowodowego, w tym przede wszystkim jego konstrukcji prawnej.

Rozprawa doktorska oparta została przede wszystkim na metodzie teoretycznoprawnej oraz dogmatycznej. Wykorzystany został dorobek polskiej nauki postępowania administracyjnego, a ponadto pozycje literaturowe z zakresu doktryny teorii prawa oraz postępowania karnego i cywilnego. Analiza dogmatyczna objęła przepisy regulujące postępowanie administracyjne, a także przepisy innych gałęzi prawa. Przedmiotem analizy było także orzecznictwo sądowe. Pomocniczo stosowane były inne niż teoretycznoprawna i dogmatyczna metody badawcze, w szczególności analiza komparatystyczna (porównawcza). Układ rozprawy obejmuje wstęp, cztery rozdziały oraz zakończenie.

W pierwszym rozdziale pracy przedstawione zostały zagadnienia wprowadzające do tematyki dowodu z opinii biegłego w jurysdykcyjnym postępowaniu administracyjnym. Wyjaśnione zostały zasadnicze dla tematu pracy pojęcia - jurysdykcyjnego postępowania administracyjnego, dowodu oraz biegłego. Ponadto scharakteryzowano pozycję biegłego w różnych procedurach prawnych. W rozdziale pierwszym przedstawione zostały również aksjologiczne uwarunkowania przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego w jurysdykcyjnym

postępowaniu administracyjnym. Rozważania odniesiono do charakterystyki procesu stosowania prawa administracyjnego, ponieważ opinia niezależnego od organu biegłego stanowić może pewne remedium na subiektywizm organu (pracownika organu), jak również schematyczność podejmowanych czynności. Dla przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego w jurysdykcyjnym postępowaniu administracyjnym istotne znaczenie ma również idea sprawiedliwości proceduralnej, znajdująca swój wyraz w zasadach ogólnych postępowania administracyjnego (podatkowego) oraz zasadach postępowania dowodowego. Za korzystaniem z dowodu z opinii biegłego przemawiać może także prakseologiczna wartość procesu stosowania prawa, która związana jest ściśle ze skutecznością norm prawnych oraz skutecznością procesu stosowania tych norm.

W rozdziale drugim podjęte zostały rozważania dotyczące konstrukcji prawnej dowodu z opinii biegłego w jurysdykcyjnym postępowaniu administracyjnym. Mając na względzie treść obowiązujących przepisów prawnych, poglądy doktryny i orzecznictwa, a także samą istotę dowodu z opinii biegłego, przyjęto, że na konstrukcję prawną dowodu z opinii biegłego składają się: postanowienie w sprawie przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego oraz elementy konstrukcyjne samej opinii - zarówno element o charakterze podmiotowym, jak i elementy o charakterze przedmiotowym. Elementem konstrukcyjnym opinii biegłego mającym charakter podmiotowy jest sam podmiot zdolny do wystąpienia w jurysdykcyjnym postępowaniu administracyjnym w charakterze biegłego. Do elementów konstrukcyjnych o charakterze przedmiotowym należy forma i przedmiot opinii oraz elementy jej treści. Opinia biegłego może zostać zaprezentowana w formie pisemnej lub ustnej, a ponadto powinna ona zawierać kilka określonych elementów, nie zawsze wynikających z przepisów prawa. Przedmiotem opinii biegłego mogą być okoliczności dotyczące stanu faktycznego sprawy administracyjnej, a ponadto, na zasadzie wyjątku, dopuścić należy przeprowadzenie w postępowaniu administracyjnym dowodu z opinii biegłego co do prawa. Korzystanie z opinii biegłego co do prawa powinno mieć miejsce jedynie w przypadku skomplikowanych i nietypowych zagadnień prawnych. W rozdziale drugim przedstawiono również uprawnienia strony postępowania związane z przeprowadzeniem dowodu z opinii biegłego, ponadto dokonano rozróżnienia dowodu z opinii biegłego oraz instytucji o podobnej konstrukcji prawnej.

W rozdziale trzecim rozprawy skoncentrowano się na ocenie dowodu z opinii biegłego w jurysdykcyjnym postępowaniu administracyjnym. Rozważania rozpoczęto od przeanalizowania, jakie czynniki wyznaczają wartość dowodową opinii biegłego oraz jakie są przesłanki poprawności opinii. Ponieważ ocena opinii biegłego jest procesem wieloetapowym

i wykracza poza samo sprawdzenie poprawności zawartych w opinii wniosków, w tej części pracy podjęto rozważania dotyczące zakresu tej oceny oraz jej etapów. W ramach oceny opinii biegłego organ powinien w pierwszej kolejności ocenić poprawność opinii w kontekście charakterystycznych dla tego środka dowodowego wymogów, dotyczących formy oraz elementów treści opinii. Badanie opinii pod kątem wskazanych wymogów umożliwia zasadniczą część oceny, a mianowicie merytoryczną ocenę opinii. Zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie, problem dopuszczalności merytorycznej oceny opinii biegłego budzi kontrowersje. W pracy przyjęto, że ocena taka może, a nawet powinna zostać dokonana, zwłaszcza w przypadkach, gdy organ posiada faktyczne możliwości jej przeprowadzenia (dysponuje wiadomościami specjalnymi). Rozważaniami objęto także reguły oceny dowodów, określane w teorii prawa mianem „dyrektyw dowodowych”, koncentrując się szczególnie na dyrektywach logiczno-językowych oraz empirycznych. Ponadto w rozdziale przeanalizowano wpływ na ocenę dowodu z opinii biegłego dyrektyw wynikających z zasad postępowania dowodowego. Znaczną część rozdziału trzeciego poświęcono problemowi wadliwości dowodu z opinii biegłego oraz skutkom tej wadliwości.

W czwartym rozdziale rozprawy analizie poddane zostały różne reżimy odpowiedzialności prawnej biegłego biorącego udział w jurysdykcyjnym postępowaniu administracyjnym. Podjęte rozważania objęły przepisy regulujące jurysdykcyjne postępowanie administracyjne (odpowiedzialność biegłego z tytułu nieuzasadnionej odmowy wydania opinii, stawienia się na wezwanie, udziału w rozprawie oraz niewłaściwego zachowania się podczas rozprawy), przepisy prawa karnego materialnego (odpowiedzialność karna), przepisy prawa administracyjnego ustrojowego i materialnego (odpowiedzialność dyscyplinarna i zawodowa biegłych wykonujących określony zawód, biegłych wpisanych na listę rzeczoznawców oraz wpisanych na listę biegłych sądowych) oraz przepisy prawa cywilnego materialnego (odpowiedzialność odszkodowawcza).

W zakończeniu sformułowane zostały wnioski wynikające z przeprowadzonych badań, stanowiące jednocześnie podsumowanie podjętych rozważań.

SUMMARY OF THE DOCTORAL DISSERTATION

Author of the dissertation: Adam Bochentyn

Dissertation advisor: Professor of the University of Gdańsk Mariusz Bogusz, Ph.D.

Title of the dissertation: Expert evidence in jurisdictional administrative proceedings

The subject of this doctoral dissertation is the institution of expert evidence in jurisdictional administrative proceedings. This evidence in many legal proceedings, including administrative jurisdiction, proves to be crucial in clarifying the facts of a case. The main reason for considering expert evidence in administrative proceedings is an academically motivated and to help eliminate the existing gaps in the literature on this subject. The doctrinal core of expert evidence in jurisdictional administrative proceedings has been discussed in the comments of the Code of Administrative Procedure and in the Tax Code as well as in scientific journal articles, multi-author monographs and monographs on evidential proceedings. On the other hand, to date, there has been no monographic analysis that would have comprehensively systematized the knowledge about the indicated evidence, including, above all, its legal construction.

This doctoral dissertation was based primarily on the theoretical and dogmatic methods. The achievements of Polish science in administrative proceedings were used, along with the literature on the doctrine of legal theory, criminal and civil proceedings. Aside from provisions regulating administrative proceedings, the dogmatic analysis also included the provisions of other branches of law. The subject of the analysis was case law. Additionally, other research methods, as well as theoretical and dogmatic were used, in particular comparative analysis. This dissertation contains an introduction, four chapters and a conclusion.

The first chapter describes introductory issues on the subject of expert evidence in jurisdictional administrative proceedings. The following notions, which are foundational for the subject of the work, were explained, namely jurisdictional administrative proceedings, evidence and an expert witness. In addition, the position of an expert witness in a variety of legal procedures was characterized. The first chapter also describes the axiological determinants for conducting expert evidence in jurisdictional administrative proceedings. References were made to the application process of administrative law, as the opinion of an independent expert witness may constitute a certain remedy for the subjectivism of the body (employee of the body), as well as the schematic character of the actions taken. In order to

conduct expert evidence in jurisdictional administrative proceedings, the idea of procedural fairness, which is reflected in the general rules of administrative (tax) proceedings and the rules of evidence proceedings, is also of significant importance. The praxeological value of the process of applying law, which is closely related to the effectiveness of legal norms and the process of their application, may also validate the use of expert evidence.

The second chapter includes deliberations concerning the legal construction of expert evidence in administrative court proceedings. In the light of existing legislation, the views of doctrine and case law, together with the very essence of expert evidence, it was assumed that the legal structure of expert evidence consists of a decision on the conduct of expert opinion and its constructional components - of a subjective and objective nature. The structural element of expert opinion, which is of a subjective nature, is the entity itself, capable of providing expert testimony in the jurisdictional administrative proceedings. The structural elements of objective nature are the form and subject of expert opinion, together with its content. An expert opinion may be presented in a written or oral form, and it should contain several specific elements, not always resulting from provisions of law. The subject of the expert opinion may be the circumstances pertaining to the facts of the administrative case, and in addition, on an exceptional basis, it is permissible to conduct expert evidence as pertaining to the law. The use of an expert opinion, which refers to the law, should only take place in the case of complicated and unusual legal issues. The second chapter also presents the powers of a party associated with proceedings related to the conduct of expert evidence. In addition, a distinction was made between expert evidence and an institution of a similar legal structure.

The third chapter of the dissertation focuses on the assessment of expert evidence in the jurisdictional administrative proceedings. The considerations begin with analysing what factors determine the evidential value of the expert evidence and what the premises for the correctness of the opinion are. Since the assessment of an expert opinion is a multi-stage process and goes beyond validating the correctness of the conclusions contained in the opinion, this part of the paper considers the scope of such assessment and its stages. As part of evaluation of an expert opinion, the body should first assess the correctness of the opinion in the context of the requirements specific to this evidence, concerning its form, content and elements. The examination of the opinion, in terms of the indicated requirements, forms an essential part of the assessment, namely the substantive assessment of the opinion. Both in the case law and in the doctrine, the issue of the admissibility of substantive assessment of an expert opinion raises controversies. The work assumes that such an assessment may and should be made, especially in cases when the body has the actual possibility of conducting it

(it is in the possession of special information). The considerations also included the rules for assessing evidence, referred to in the legal theory as "evidence directives", focusing especially on the logical-linguistic and empirical directives. In addition, the chapter analyses the impact on the assessment of expert evidence resulting from the directives under the rules of the evidence. A significant part of the third chapter was devoted to the problem of deficiency of expert evidence and its consequences.

In the fourth chapter of the dissertation, various codes of practice and the legal liability of experts witness participating in the jurisdictional administrative proceedings were analysed. The undertaken considerations included provisions regulating administrative jurisdiction (liability of an expert witness due to unjustified refusal to give an opinion, appearing on the court's request, participation in the hearing and improper conduct during the hearing), the provisions of substantive criminal law (criminal liability), provisions of the administrative systemic and material administrative law (disciplinary and professional responsibility of experts performing a specific profession, experts entered on the list of appraisers and those classified as experts witness) and provisions of substantive civil law (liability for damages).

Finally, conclusions resulting from the research carried out in this thesis were formulated. This also constitutes a summary of the undertaken considerations.